

6. Fra Hamar: Utvandring til Amerika fra Plassen i Vang

Skrevet av Odd Lindstad og Ola Syverinsen, Vang Historielag.

Det var mange som emigrerte til Amerika fra Plassen i Vang på slutten av 1800-tallet. Først litt informasjon om denne plassen som de kom fra og deres historier.

Eiendommen Plassen

Det var vanlig å ha navnet på den plassen de voks opp som etternavn. Eiendommen Plassen har Gnr 113/1 i Vang. Den hadde opprinnelig navnet Kolbua (Kolboe), men navnet ble senere endret til Plassen. Plassen ligger ovenfor Fartvegen nord for Farts fotballbaner. En finner den som Kolboe på dette gamle kartet fra 1820.

Kolboen er første gang nevnt i skriftlige kilder i 1677. Plassen ble ryddet på almenningsgrunn og var i fra starten et beiteområde under Rabstad. Den hadde senere ulike eiere og bygslere.

Folketellinga viser at i 1875 hadde brukeren Ole Olsen to hester, tre krøtter, en kalv og 7 sauer her. Faren Ole Halvorsen som var føderådsmann hadde to krøtter og fire sauer. Det ble sådd 3/4 tønne bygg, 2½ tønne blandkorn og 5 tønner poteter. Det var 2 bolighus her i 1875. Føderådshuset var så dårlig at den ikke ble brukt etter føderådsmannens død.

Folketellingen i 1875 viser at følgende bodde her: «Husfaderen» Ole Olsen med kone og 4 barn, «Føderådsmann» Ole Halvorsen bodde her med «losjerende» Karen Jensdatter som var hans husholderske, og som han hadde 3 uekte barn med. En av disse var Olaf som emigrerte i 1882.

Plassen var bebodd fram til 1960-tallet. Eiendommen er senere solgt som tilleggsjord til naboeiendommen Kartomten. Vi har ingen bilder av husa på Plassen. Alle husa var bort på begynnelsen av 2000-tallet.

Ole Halvorsen fra Gilemoen

Ole Halvorsen 1808-1904 giftet seg i 1834 med Siri Tostensdatter 1808-1858. Hun var født på Plassen. De kom til Kolbua/Plassen som hjelpebrukere i 1838. De hjalp Siris bror med drifta av garden til de kjøpte den i 1841.

Ole Halvorsen Plassen var en kraftkar, stor og sterk. De fikk to barn

- Ole Olsen Plassen 1835 og
- Hans Olsen Gillie 1843.

Siri døde av koldbrann i 1858.

Sønnen Ole overtok Plassen, giftet seg med Ellen Larsdatter Gylling og fikk 6 barn.

Karen Jensdatter på Dystvoll

Karen var født på Helgøya i 1828. Hun ble gift med Mikkell Pedersen i 1852. De bodde på Østre Kartomten til Mikkell tok sitt liv i 1864. De fikk 8 barn, 5 barn som levde opp. Karoline var den yngste, - hun døde av hjernehinnebetennelse da hun var 16 år i 1879.

Denne familien ble rammet av flere tragedier våren 1864. Mannen Mikkel tok sitt eget liv 16. april og tre dager senere ble gården slått konkurs. Familien bodde på gården dette året, men året etter flyttet de til Ole Halvorsen på Plassen. Han var føderådsmann etter at sønnen Ole Olsen hadde overtatt Plassen. Karen ble husholderske (losjerende) hos føderådsmannen Ole Halvorsen, og hadde med seg sine 5 mindreårige barn til Plassen.

- Maria 1852
- Johannes 1855
- Andreas 1859
- Martin 1860
- Karoline 1863 (døde 1879 av hjernehinnebetennelse i).

Karen og Ole «bodde sammen» på Plassen og fikk 3 barn sammen:

- Olaf 1866
- Lise 1871
- Magnus 1871

Først etter 13 år giftet de seg i 1878.

Emigrasjon 1868

Hans fikk en uekte datter i 1867 sammen med Berte Eriksdatter fra Markestad. Hans emigrerte til Amerika med båten Argo i 1868. Der giftet han seg med Anne Trondsatter opprinnelig fra Hafslo i Sogn. De bosatte seg i Belmont Township, Jackson County i Minnesota.

Anne døde etter noen få år, og han giftet seg på nytt Louise Grimsrud. De kjøpte 219 acres (ca. 885 dekar) og drev som farmere.

Han solgte farmen og kjøpte noen få acres i nærheten etter å ha giftet seg for tredje gang. Hans tredje kone var også norsk. Hans fikk 3 barn i Minnesota.

Emigrasjon 1869

Maria var hjemme hos moren på Plassen til hun var 15 år. Hun kom så i tjeneste på Vang klokkergård hos Mette Kjølstad, men kom

seg videre til Kristiania. I 1869 emigrerte Maria til Chicago i Amerika sammen med to tanter og broren Johannes.

Johannes ble satt på legd på Kjøs i 1865 og ble der fram til 1869. Da dro han sammen med Maria til Amerika. Johannes arbeidet som maler i Chicago fram til 1909 da han kjøpte seg en farm i Dunn County i Nord-Dakota. Farmen var på 160 acres (ca. 650 mål). Denne lå avsides til før jernbanen kom til området. Han ble valgt til dommer og utførte vielser. Omkring 1920 solgte han farmen og kjøpte en mindre farm i staten Washington.

Emigrasjon 1882

Andreas var hjemme på Plassen i to år før han i 1867 ble satt på legd på Kjøs fram til konfirmasjonen i 1874. Han emigrerte til Amerika med båten Angelo i 1882, - sammen med bror Martin og halvbror Olaf. Reisemålet var Chicago. Han kalte seg Andreas M Wold i Amerika. Sammen med Ingeborg Olsdatter fra Østre Dogloeie i Furnes fikk Andreas døtrene Oline og Hedvig.

I Anno Museum sitt fotoarkiv finner vi bilde av Martin M. Wold (0414-07090). Det er her bl.a. gitt opplysninger om at han drev med møbelhandel og klesforretning og at han etter depresjonen i 1890-åra ble en anerkjent eiendomsmegler.

Martin var i tjeneste hos Hans Eriksen Dørum i Elverum i 1875. Deretter var han også i tjeneste på Stensby en periode. Da han emigrerte til Amerika i 1882 kalte han seg

Martin M Wold og var boktrykker. Han reiste med Angelo i 1882 sammen med broren Andreas og halvbroren Olaf

I Anno Museum sitt fotoarkiv finner vi dette bilde av Olaf Olsen født 1866, Kolbua. (0414-05894). Her står det også at han reiste til Amerika og tok navnet Olaf Gillie (etter Gile). Fotograf ukjent.

Olaf fikk penger av halvbroren Hans i Minnesota slik at han kunne reise til

Amerika. Han reiste sammen med halvbrødrene Andreas og Martin med båten Angelo i 1882 bare 16 år gammel. Turen to tre uke. De første åra arbeidet han sammen med halvbroren Martin i hans møbelforretning. Etter noen år kjøpte han en farm i nærheten av Jackson County i Minnesota. Senere giftet han seg med ei farmerenke, solgte farmen sin, og overtok hennes store farm.

Emigrasjon 1892

Magnus var håndlanger for murer i Kristiania ved folketellingen i 1891. I 1892 utvandret han til Amerika. Han reiste med båten Montebello. Han kom til Halifax i North Carolina og arbeidet som mekaniker. Han døde ung.

Kilder:

Vangsboka bind 4 «Vogga» gnr 113/1

Kolbua/Plassen

Vangsboka bind 5 «Vasshjulet» gnr 82/5

Østre Dystvoll

Anno Museum Fotoarkiv